

ІНКЛЮЗИВНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

А. Р. САЛТИКОВА, студ.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Протягом останніх десятиліть тема усунення нерівності та несправедливості насамперед у соціальній та економічній сферах стає все більш актуальною, а найважливішим аспектом розвитку світової економіки є процес глобалізації.

Глобалізація являє собою формування та подальший розвиток єдиного міжнародного культурно-інформаційного, економічного та правового співтовариства. Глобалізація світової економіки – це перетворення світового простору на єдину зону, де вільно переміщаються інформація, товари та послуги, капітал, де невимушено поширюються ідеї і безперешкодно пересуваються їх носії, стимулюючи розвиток сучасних інститутів і налагоджуючи механізми їх взаємодії [1].

Головними чинниками глобалізації стали:

- поглиблення міжнародного розподілу праці та розвиток НТП;
- лібералізація торгівлі;
- транснаціоналізація.

Процес глобалізації може мати як позитивні так і негативні наслідки для національної економіки. Так до позитивних слід віднести: зростання продуктивності праці, використання переваг вільної торгівлі, скорочення витрат та зниження цін, сприяння МРТ та спеціалізації виробництва, впровадження інновацій, збільшення розміру інвестицій, посилення стимулюючих механізмів конкуренції за рахунок нових технологій, поширення свободи підприємництва та зростання влади споживача на ринку, зростання швидкості вирішення проблем розвитку людства.

З іншого боку глобалізація спричиняє й негативні наслідки як-от: нерівномірний розподіл переваг від глобалізації між окремими країнами та галузями економіки, виникнення загроз для економічної безпеки та посилення експансії економічно розвинених країн світу, підвищення нестабільності функціонування національної економіки із врахуванням залежності від світових криз.

Отже глобалізація спричиняє значний вплив на функціонування та розвиток національної економіки. Тож правильним кроком до прийняття наслідків процесу глобалізації є впровадження інклюзивної економіки.

Інклюзією називають процес, який дозволяє людям з обмеженими можливостями, меншинам та іншим соціальним групам долучитись до активного суспільного життя та всіх його сфер. Економічна інклюзивність означає рівну можливість для всіх членів суспільства брати участь в економічному житті своєї країни як роботодавці, підприємці, споживачі та громадяни. Основними ідеями інклюзивності є те, що перспективи створені

економічним розвитком повинні бути доступні для всіх та що нерівність у розподілі доходу має бути зменшена до оптимального рівня.

Комісія Інклюзивного росту та розвитку визначає інклюзивність як концепцію, що охоплює справедливість, рівність можливостей і захист на ринку від певних ризиків нестабільного середовища і активну працездатність населення та забезпечення можливості реалізації потенціалу. Тому, інклюзивна економіка – це перш за все та, яка забезпечує сферу реалізації трудового потенціалу її населення. Ефект залученості працездатного населення впливає на розвиток країни, а на кінцевому етапі, віддача економіки повинна спрямовуватися на загальний добробут домашніх господарств [2].

У центрі інклюзивного розвитку стоїть людина, тому пріоритетними напрямками тут є всі аспекти її життя і діяльності, включаючи культуру, освіту, охорону здоров'я, науку, працевлаштування, соціальне забезпечення, творчість. Тому повинні формуватися такі моделі суспільного розвитку, які створювали б соціальну гармонію і стабільність, а економічне зростання спиралось би головним чином на науково-технічний прогрес, неухильно підвищували б культурний рівень працюючих, а характер управлінської роботи був би дійсно інноваційним. Трансформація моделі економічного розвитку, сприяння оптимізації та модернізації економічної структури, забезпечення узгодженого розвитку економічних і соціальних сфер – все це пред'являє більш високі вимоги до культурного та освітнього рівнів працюючих. Можна сказати, що в інклюзивну розвитку політична і гуманітарна модернізація за своєю значимістю рівноцінна економічній і технологічній трансформації, оскільки найважливішим компонентом розвитку виступають адекватні людські ресурси – населення країни [3].

Основними напрямками наукового пошуку в рамках досліджень інклюзивного розвитку є виявлення можливостей для забезпечення рівного доступу до ринків, ресурсів і неупередженого регуляторного середовища для різних соціальних груп, формування механізмів забезпечення продуктивної зайнятості, збільшення доходів для відчужених груп і подолання бідності, вироблення нових підходів до споживання обмежених ресурсів і досягнення інклюзивного зростання у довгостроковій перспективі. Інклюзивність, зокрема, визначено одним із ключових пріоритетів у стратегії економічного зростання «Європа-2020» (Europe 2020).

Згідно з цією стратегією, ЄС наполегливо працює для рішучого виходу з кризи та створення більш конкурентної економіки з вищим рівнем зайнятості. Стратегія Europe 2020 спрямована на досягнення пріоритетів розумного, сталого та інклюзивного зростання.

Інклюзивне зростання – це концепція, яка забезпечує справедливі можливості та рівноправ'я для економічних учасників, що супроводжується вигодами, принесеними кожному сектору економіки та різним верствам суспільства. Даний підхід розширює традиційні моделі економічного зростання та включає зосередження уваги на рівності здоров'я, людського капіталу,

екологічного стану довкілля, соціального захисту та продовольчої безпеки як чинників світової безпеки в широкому розумінні.

Інклюзивне зростання принципово відрізняється від стандартного економічного зростання, оскільки має ширші цілі, ніж збільшення доходів і ВВП, та вимагає, щоб уряд країни активно працював для досягнення цих цілей, не припускаючи, що позитивні результати автоматично з'являтимуться внаслідок зростання; зміщує акцент на розвиток людини й підвищення її добробуту та зниження рівня бідності і нерівності; спрямоване на підвищення залученості та активної участі в економіці, а не лише на результати розподілу.

Отже, концепція інклюзивної економіки передбачає, що кожний суб'єкт економіки є важливим, унікальним, цінним для суспільства і має можливості для задоволення своїх потреб. Вона ґрунтується на пріоритетності розвитку людських ресурсів, досягненні повної зайнятості, підвищенні кваліфікації працівників, соціальній безпеці та сталому розвитку.

Узагальнюючи підходи провідних учених світу та фахівців міжнародних інституцій до визначення терміну інклюзивної економіки, слід характеризувати його як концепцію, яка просуває справедливі можливості економічних учасників під час економічного зростання з вигодами для кожного сектору суспільства. Ця концепція розширює традиційні моделі економічного зростання, зосереджуючи увагу на рівності здоров'я, людського капіталу, рівня та якості життя людей, якості навколишнього середовища, соціального захисту, продовольчої безпеки, доступу до ключових ресурсів, розподілу доходу та багатства. Відповідно інклюзивність – це ключовий аспект створення засад для нової якості економічного зростання, що характеризує включеність суб'єктів в економічні та суміжні процеси.

Література:

1. Экономическая теория. Макроэкономика – 1, 2. Метаэкономика. Экономика трансформаций / под общ. ред. Г. П. Журавлевой. 3-е изд. – М : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К^о», 2014. – 920 с.

2. Уніят А. В. Концепція інклюзивної економіки в контексті сучасного сталого розвитку країн / А. В. Уніят, З. І. Юзвін // *Ефективна економіка*, 2019. – № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6905> (дата звернення: 24.01.2020).

3. Бирюков А. В. Инклюзивное развитие как ответ на вызов глобализации по-американски. Левиафан / А. В. Бирюков // *Материалы международной конференции по вопросам многополярности*. Вып. 3. «Геополитика многополярного мира» / Под. ред. А. Г. Дугина. Москва : Евразийское Движение, 2012. – С. 50–58. URL: <https://www.geopolitica.ru/magazine/vypusk-3-materialy-mezhdunarodnoy-nauchnoy-konferencii-geopolitika-mnogopolyarnogo-mira> (дата обращения: 20.01.2020).

4. Бобух І. М. Стратегічні орієнтири економічного зростання України: інклюзивність як ключовий пріоритет / І. М. Бобух, С. М. Щегель // *Вісник Національної академії наук України*, 2018. – № 7. – С. 55–70. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/143089> (дата звернення: 24.01.2020).